

שיעורים בחומש עם פירוש
אור החיים
הקדוש

פרשת שלח

ציצית - חותם של עבדות

המרכז העולמי להפצת תורת רבינו
האור החיים הקדוש
זצוקלה"ה

בס"ד

ש ם מערכת גדולים ח הגדולים

ש ם מהר"ר חיים ן' עטר. עיר וקדיש
 מק"ק סאלי ובא לעה"ק ירושלים ת"ו
 סוף שנת תק"כ. ואני הצעיר זכיתי והייתי
 כישיכתו הרמתה ועיני ראו גדולת תורתו
 עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי
 וורנו היה לב הרב מבעית כתלמוד והיה
 כמעין המתגבר. והן בעון הרור כמעט

ש ם שכ"ב ובחדש תמוז תק"ג עלה לשמים בן
 מ"ז שנה זלה"ה. וחיבר הפץ ה'. ראשון
 לציון. אור החיים. פרי תאר. וחכמתו ניכרת
 מספריו, אך זה אחר מעשרה מחכמתו
 ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא וחופף
 עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני
 העה"ז ורכו עוזו נוראנתי.

ש ם מערכת ספרים א הגדולים

ש ם (נד) אור החיים. פיי התורה להרב המופלא
 חסידא קדישא מ' חיים ן' עטר. ונרפס
 בוויניציא סביב לתומש עם תרגום ורש"י.
 דשמענו כי עתה בפולניא הם מחשיבים

ש ם אותו הרבה ונרפס עוד שני פעמים.
 ונחזור זה ע"י שהרב החסיד קדוש
 מהר"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת
 מהר"ח הנזכר.

ש ן' ת יורה דעה - חלק ב - סימן קה דברי חיים

... לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו אף על
 פי שבטלה הנבואה מן הנביאים... שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי
 החומר רוח הקודש וכמבואר במורה נבוכים וברמב"ן ז"ל בהדיא.

ולכן בעל 'אור החיים' נשמתו בגנוי מרומים, בודאי חיבר ספרו ברוח
 הקודש... ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של 'אור החיים' הוא אפיקורס, שאינו
 מאמין בגדולי הדור שהעירו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כפר בעיקר
 רוח הקודש...

עולמות

מערכת שיעורי תורה

הלכה ומחשבה

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

ראש המערכת

הרב יעקב זילברליכט

מערכת

הרב ישי לב

הרב יוני הוכמן

הרב אברהם שטרק

הרב אליהו זלושינסקי

ציצית - חותם של עבדות

- א. שקולה מצות ציצית כנגד כל מצוות שבתורה**
 חז"ל מסרו על חשיבות מצות ציצית, שהיא שקולה כנגד כל המצוות כולם, וצריך ביאור בטעם הדבר.
- ב. "והיה לכם לציצית" - סימן של עבדות**
 דברי חז"ל שהגדירו את הציצית כ"חותם של עבדות" - חותם של טיט, וחותם של זהב.
- ג. "וראיתם וזכרתם את כל מצוות ה'" - "כשיביטו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם"**
 סגולת ראיית הציצית לזכור את כל מצוות השי"ת ולהציל את האדם מחטא - "כשיביטו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין, לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדיבורם ובכל מעשיהם, כעבד שאימת רבו עליו" • ביאור לשון הברכה בקיום המצוה "להתעטף בציצית".
- ד. חיוב העבדות - כי "אני ה' אלקיכם" וכמו כן "המוציא אתכם מארץ מצרים"**
 טעם היותם של בני ישראל עבדים הנושאים "חותם" של עבדות בבגדיהם, מפורש במאמר הכתוב בפרשת ציצית "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים". ולכשנדקדק בו, נמצא כי מפורשים בזה **שתי סיבות** בשורש עבודתם של בני ישראל - [א] לבוראם [ב] המוציאם מארץ מצרים.
- ה. חותם של עבדות - בטלית של ארבע כנפות דווקא ובצבעי לבן ותכלת**
 "גזר השי"ת שלא נעשה סימן עבדותנו, אלא בטלית בת ארבע כנפות, לרמז כי מלכנו הוא הבורא ארבע קצות העולם ושליט עליה • "צוה שיהיו החוטים לבן לרשום סימניו יתברך, כי מדותיו הם מידת הרחמים והטוב, הרמז במין הלבן, גם התכלת לרמז על שליטתו בשמים, כי התכלת דומה לרקיע".
- ו. העבד שהחותם בבגדו - פטור חיוב אונסין מדין "בעליו עמו"**
 חידושו של האמרי אמת, כי ההולך עם ציצית ומכוון שהוא עבד השי"ת, אזי אפילו אם יכשל בחטא, יוכל לטעון טענת פטור מדין "בעליו עמו" - טענה שכבר דן בה האור החיים הקדוש בפרשת משפטים.
- ז. הלבן והתכלת בציצית - ב' הבחינות של עבד שיש בו חותם של טיט וחותם של זהב**
 ממוצא הדברים נשוב לביאור דברי הגמרא במסכת מנחות שיש בציצית ב' ענייני חותם - של טיט ושל זהב, שהם כנגד הלבן והתכלת שבציצית • הציצית - סימן לעבד שתפקידו לתקן את כל הבריאה • חותם של טיט וחותם של זהב - בעבד אחד.
- ח. חותם של טיט ושל זהב - בזכות שם בן נח ואברהם אבינו**
 מעתה נבין את עומק דברי חז"ל שמסרו כי החוט הלבן בציצית הוא בזכות שם בן נח, וחוט התכלת הוא כבזכות אברהם אבינו, שהם כנגד ב' החותמות בציצית: חותם של טיט - עבודה ביגיעה ומאמץ, וחותם של זהב - כרואה פני המלך המתענג באהבת השי"ת • ומבוארת היטב חשיבותה המופלאה של מצות ציצית השקולה כנגד כל המצוות.

מזכרת נצח בהיכל ה'

לאיש יקר שביקרים, צורבא מרבנן ותמכין דאורייתא
 תלמידו ואיש אמונו של מרן ראש ישיבת חברון הגרש"ז ברוידא זצ"ל
 ופטרון הוצאת כתביו וחידושיו על התורה ופירוש הרמב"ן
 רב פעלים לחסדים במסירות נפש לכבוד התורה ולומדיה
 זך ונקי ביסורים קשים שקבלם באהבה ובפנים מאירות
 אשר עמד לימין מפעלי 'עולמות' בחן ובהצנע לכת

הר"ר **אלעזר בלס** זצ"ל

בן הר"ר **מרדכי מיכאל** זצ"ל

נלב"ע בליל פורים דפרזים תשע"ט

הוקדש לזכרו ולכבודו על ידי רעייתו החשובה
 אצילת הנפש ונדיבת הלב

מרת **רחל** תחי'

שעמדה לימינו בכל מפעליהם לתורה ולחסד

בנו הר"ר **מרדכי הי"ו בנותיו וחתניו הי"ו**

לעילוי נשמת

איש יקר רוח, רודף צדקה וחסד

מוקיר ורחים רבנן, בנש"ק

הרה"ח ר' **משה הגר** ז"ל

ב"ר יוסף דוד הי"ד

נלב"ע ביום כ"ז סיון תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח על ידי בנו

הר"ר דוד הגר הי"ו ומשפחתו

לום אנג'לס

ב. "והיה לכם לציצית" - סימן של עבדות

בביאור הדברים, נעין בדברי חז"ל במסכת מנחות (א) שהגדירו את הציצית כ"חותם של עבדות", אשר נתבארו על ידי האור החיים הקדוש בפרשת שלח.

פרשת שלח, ספר במדבר, פרק טו פסוקים לז-מא

א 2

לו ויאמר יהוה אל-משה לאמר: לח דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על-כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על-ציצת הכנף פתיל תכלת: לט והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל-מצות יהוה ועשיתם אתם ולא-תחזרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: מ למען תזכרו ועשיתם את-כל-מצותי והייתם קדשים לאלקיכם: מא אני יהוה אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני יהוה אלקיכם:

אור החיים הקדוש, שם פסוק לט

ב 2

החיים

פרשת שלח טו

אור

חוקם של זקב, ופשוט שניהם ולא הביאו, איזה מהם עגשו מרבה וכדו"ט, פתבו התוספות (שם ר"ה חותם) מה שפדמה חותם של טיט לציצית, שקף עושים לעבדים, והציצית מעיד על ישראל שזה עבדי ה', כדאיחא במסכת שבת (דו) כבלא דעבדא תנן"ט, עד כאן. ירצה במאמר והיה לכם לציצית, לצד שהם עבדים לה', והעבד עושה כבלא, יהיה לכם סימן זה לכבלא דעבדא"ט:

מאורי אור

ומן שלא יהיה בדינו תכלת. שם פרטי המצוה כבר נאמרו, ומה כוונת הכתוב במאמר יהיה לכם לציצית. פד ומסיים שם: הר אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא. ע"כ. וכלומר שהטיט יותר קל להביא, ואם לא הביאו ודאי שנענש עליו, וה"ה לחוטי הציצית הלכנים שיותר קל לקיימם מאשר

אור החיים הקדוש, פרשת כי תבוא, ספר דברים, פרק כו, פסוק ח

ג 2

ח וירצאנו יהוד' ממצרים ביד חזקה וברוע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים:

החיים

פרשת כי תבא כו

אור

שפרשנו בפרשת ציצית (במדרש טו לט), גם תקרא כן ברמז התכלת שבאו, קמו שקתב רמב"ן (שם פסוק לח) שרומז אל מדה הכוללת שתקרא 'אותות', וכנגד המזונה, אמר ובמפתים, כמשמעה"ט. גם תקרא המזונה 'מופת', להיותה מופת (סו) לזוה מות מישראל (חיקוי חיקון כב) "ט, וקמו קמו בפרשת חזקה (ח"ג רפה) שקמה פתות הקלפות שנתעשים בראות שם שדי על פתח בית ישראל:

מאורי אור

חמורא. שם שנתייבנו לשים את וסימן כנף המעיל, שיהיה תמיד לנגד עינינו, כדי שזכור תמיד היותנו עבדי ה', כדרך שעושה הארון כמלכוש עבדו לאוח כי הוא עבדו הקניו לו להיות נכנע לעבודתו. ק שמשמעו כמו את וסימן, כמו שנאמר (שמות טו) 'תנו לכם מופת', דהיינו את וסימן. קא 'מוזות' אותיות זו מות' (ראה מאורי"ח).

מאורי החיים

וסו וכמו שפירשנו בפרשת ציצית, במנחות (מג): תניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לכן יותר מעתשו של תכלת, משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר הבא לי חותם של טיט, ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב, ופשוט שניהם ולא הביאו, איזה מהן עונשו מרובה, הרי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא. ובתוספות (ר"ה חותם) כתבו: מה שמדמה חותם של טיט לציצית, שכן עושין לעבדים, והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה, כדאיחא פרק כמה אשה (שם טו) כבלא דעבדא תנן ופירש"י שם: חותם שעושין לעבד בכסותו, לסימן הוכחה שהוא עבד.

ג. "וראיתם וזכרתם את כל מצוות ה'" - "כשיבימו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם"

על פי האמור מבואר היאך בסגולת ראיית הציצית, לזכור את כל מצוות השי"ת ולהציל את האדם מחטא, ומוכן לשון הברכה שתיקנו בקיום המצוה "להתעטף בציצית".

אור החיים הקדוש, פרשת שלח, ספר במדבר, פרק טו פסוק לו

אור

פרשת שלח טו

החיים

ואמר וראיתם אתם וזכרתם את כל מצוות ה' פרוש, [מא] כשיביטו בסימן עבדותם, ויתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדבורם ובכל מעשיהם, כעבד שאימת רבו עליו, ולעמד בשעה שהאדון מצוה לעמד, ולעשות כל מלאכות אשר צוה ה' לעשות.

ואמר למען תזכרו ועשייתם, [מב] יתבאר [מג] על דרך אומרים [מג] (מנחות מר.) מעשה באדם אחד וכי ביון שעלה וכי [מד] טפחו לו ציציותיו על פניו וכי. והוא אומר למען תזכרו, פרוש, [מח] שהציצית הוא זכיר אתכם וימנע אתכם מחטא, מכל מין חטא. וזהו דקדק לומר ועשייתם, [מט] על דרך אומרים [מט] (קידושין לט.) ישוב אדם ולא עבר עברה נותנין לו שקר בעושה מצוה, [ממ] והעמידה בכאה לידו עברה פירש ממנה. ואמר והייתם קדושים, [מנ] על דרך אומרים [מנ] (ירושלמי יבמות פ"ב ה"ד) אין נקרא קדוש אלא הפורש מן העריות.

ואמר ולא תתורו וגו', פרוש, לצד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצה וחושקת בו, ומצות המלך היא צווי עשות הפך הרצון הטבעי ושנוא הערב המרגש, ומן הנמנע שיעמד בדבר אלא בהערת סימן עבדותו. הוא יכפהו להפך אשר עינו ולבו שם יתפץ.

מאורי אור

פז איך ע"י

זה יכוף אותו לעשות בהיפך ממה שעינו ולבו הפצים. ומצא שהכתוב הוא המשך אחר: ויהי לכם לציצית, ועיני זכרתם את כל וגו' ולא תתורו וגו'. צד הלא כבר אמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'.

ראיית הציצית יזכרו את כל מצוות ה'. פח כלומר, ע"י שזכרו שהם עבדי ה', ע"י כן יחכנונו כי אינם כרשות עצמם אלא הרי הם משועבדים לקיים את כל מצוותיו.

צו ועשייתם את כל מצוותי, שהציצית מונעת את האדם מכל מיני החטאים. צו ולכאורה מה שייך בזה לשון עשייה, הלא הכוונה היא שעל ידי הציצית נמנע ממנו מלעבור עבירה, והיה לו לומר ונשמרתם מכל רע וכדומה. צו וכאותו אדם שכבר באה העבירה לידו וע"י מצות ציצית פירש ממנה. ולכן אמר ועשייתם, כי ההימנעות מעבירה היא כקיום מצוה, וממילא על ידי הציצית יזכה להימנע מכל החטאים, ויתנו לו שכר כאילו עשה את כל המצוות. צו ולכאורה איך נהיים קדושים ע"י זכירת המצוות.

מה השייכות בין ראיית הציצית למה שצויה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. צ כלומר, היכף כשהעין רואה דבר הגלוי ונראה לה, הלא היא חפצה וחושקת בו. צא מה שהקב"ה מצוה הלא הוא ציווי לעשות היפך הרצון הטבעי של האדם, ולשנוא את מה שערב לאדם לפי תחושתו. צב בדרך הטבע מן הנמנע שיוכל אדם לשנות את הערב המורגש ולעשות היפך הרצון הטבעי שלא להמשך אחר ראות עינו ותאוות גופו, אלא רק על ידי שיתעורר ע"י סימן עבדותו שיוכירו כי עבד הוא ואימת רבו עליו, על ידי זה יוכל לקיים את רצון ה'. צג מה שייכיר בעבדותו, כי עבד הוא לה' אלהיו, ואין רצון אדונו שיעשה רברים אלו, וצד

וע"י הציצית הרי נזכרים במצוות ופורשים מן העריות וכאותו מעשה הנ"ל, וממילא יהייתם קדושים.

מאורי החיים

[מג] על דרך אומרים ז"ל מעשה באדם אחד. הובא לעיל (יד לה) דברי הגמרא במנחות: מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ר' מאות זהובים כשכרה וכו', באו ר' ציציותיו וטפחו לו על פניו, נשמט וישב לו על גבי קרקע. ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע. אמרה לו, גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי. אמר לה, העבורה שלא ראיתי אשה יפה כמותך, אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה, וכתוב בה (פסוק מג) 'אני ה' אלהיכם' שתי פעמים, אני הוא שעתידי לפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים. אמרה לו, איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה. כתב ונתן בירה. עמרה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה, חוץ מאותן מצוות, וכאת לבית מדרשו של רבי חייא. אמרה לו, רבי, צוה עלי ויעשוני גיורת. אמר לה בתי שמא עיניך נתת כאחד מן התלמידים, הוציאה כתב מירה ונתנה לו. אמר לה לבי זני במקחך. אותן מצוות שהציעה לו באיסור, הציעה לו בהיתר. זה מתן שכרו בעולם הזה, ולעולם הבא איני יודע כמה.

[מא] כשיבימו בסימן עבדותם. כתב האלשיך הק' כביאר טעם מצות ציצית, כי כאשר רצה האדם לזכור דבר מה עושה הוא לעצמו איזה קשר בבגדו לסימן, כך גם הציצית מראה סימן לזכירת מצוות ה'. ביום סימן זה תזכיר רק כאשר מתבונן האדם על ענין מסוים וחפץ לזכרו, או כאשר עושה הוא סימן ומתבונן בו נזכר ענין שבגללו עשה לעצמו את הסימן, אך אם לא יתבונן תחילה על הענין שבגללו עושה לעצמו סימן, הרי כאשר יסתכל בסימן לא יזכור כלל מה סימן זה אמור להיות, ואף אם ירע, מכל מקום לא יתא בה כדי לעודר את רגשותיו לאותו ענין, כך גם במצות ציצית אם יכוון האדם בשעת לכישו לזכור את מצוות ה' או תזכיר לו ראיית הציצית לזכרו, אך אם בעת הליבישה אין לו שום כוונה, אף אם יראה הציצית אחר כך לא יזכור דבר, על כן אמרה התורה יהיה לכם לציצית, אם לבישת הבגד תהיה במטרה ובכוונה להסתכל בו, וציצית הוא לשון 'מצוץ מן החרכים' (שיר השירים ב ט), אזי וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה', אך אם לבישת הציצית תהא בלא כל כוונה, היא לא תזכיר כסימן ולא תביא לירי זכירה.

[מב] טפחו לו ציציותיו. כתב בספר בריית אברם (פרישם שלח): נמצא מוכח מכאן למי שזהיר במצות ציצית שאינו יכול לבוא לידי גיאוף, ואם אנו רואים אדם שבא ח"ד לכלל גיאוף, אזי בוודאי שהיה חסר ממנו מצות ציצית ולא היה נזהר בה. וידוע שחוטאי הציצית הם כמנין ל"ב, כי ר' פעמים זו היא ל"ב. וזה שכתוב (משלי ו לב) 'גוף אשה' או כוודאי זה האדם הוא 'חסר לבי', פירושו, בוודאי לא היה נזהר כל"ב חוטי הציצית.

וראה עוד בעקידת יצחק (שער עז) שכתב: שענין הציצית הוא הצצה והבטה, כמו 'מצוץ מן החרכים', וצוה שיעשו להם סימן שבו ישקיפו ויציצו השקפה חושית ושלכית לשני העיניים האלו, ואותו הדבר המצוץ אמר שהיא 'פתיל תכלת', כי בזה יושלם ארמו אל שני העיניים וכו', ע"י"ש.

רבי יעקב צבי מקלנבורג, הכתב והקבלה, פרשת שלח, שם

4 א

הכתב והקבלה

במדבר/שלה טו, לט

וזכרתם את כל מצוות ה'. הנה חייבה אותנו התורה בזה לשום אות וסימן בכנף המעיל שהוא תמיד לנגד עינינו כדי שנוכר תמיד היותנו עבדי ה', כדרך שעושה הארון במלבוש עבד לאות כי הוא עבדו הקני לו להיות נכנע לעבודתו (עין מנחת מג, ב בתוס' ד"ה חותם), שמדמה התלמוד חותם של טיט שעושים אותו לעבד כשקונים אותו לשם סימן עבדות, לציצית. כי הציצית מעידים על ישראל שהם עבדי הקב"ה כבלא דעבדא, עין שם.

טעם לשון הברכה 'להתעטף בציצית'

ומזה יתבאר לנו לשון 'להתעטף בציצית' שתקנו לנו מתקני-הברכות אף שאינה צריכה עטיפה באמת, כמו שהעיר בית יוסף בא"ח סי' ח, ואפילו בטלית קטן שאין בו עטוף, עיקר נוסח הברכה 'להתעטף בציצית', וכל מה שאמרו בזה אין הודעת מתישבת בו. למה שינו מתקני-הברכות ממה שכתוב בתורה בפרשת ציצית לשון 'כסור' [ארבע כנפות כסות] אשר תכסה בה (דברים כב, יב) אל לשון 'עטיפה'. אמנם לפי המבואר לכוונה הפנימית תקנו לשון 'מתעטף', לבאר בו התכלית האמתי המכוון במצות ציצית. כי מצינו לשון 'עטיפה' על ההכנעה, כי אחר שאמר שהוא ית' שוכן "את דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נרכאים" (ישעיה נ, ט) אמר "כי רוח מלפני יעטוף" (שם נ, ט). שפירושו כשרוח האדם נעטפת ונכנע לפני כמו שכתב רש"י שם. ולכן ישמשו הכתובים לשון 'עטוף' גם על השרוי בצער, כמו 'בהתעטף עלי רוחי' (תהלים קמב, ד). כי האדם בצער הוא נכנע ורעו כפופה בו כאילו מעוטף קצת הגוף בקצתו, ורוח בקרבו גם הוא כאילו מתעטף וכפוף עד שאין לו מקום להתרחב. ולזה בחרו מתקני הברכות לשון 'להתעטף' שכולל שני ענינים: א. כסוי הגוף, כמו 'ועמקים יעטפו בר' (תהלים סה, יד), שמכוסים בתבואה שתרגומו 'ומישריא יתחפון עבורא'. ב. וכלל ג"כ הכנעת האדם בקרבו כעבד לפני אדון כל-הארץ.

וברעיא מהמימנא (ח"ג קעה, א) אמר "וראיתם אותו וזכרתם", כל זמנא דבְּרַךְ אמי רצועה דאבוי, דחיל מאבוי. אשתויב מרצועה אשתויב מכלא. מאן גרם ליה לאשתזבא, ההוא דחמי בעינוי ההיא רצועה, ההיא רצועה גרם ליה לאשתזבא, ועל דא וראיתם אותו וזכרתם וכו' ועשתם. ודאי ואי לאו הא רצועה, דהאי יגרום לכוך למהוי תבין (שנים והחיים) לפולחנא דיילי תדיר, וכדין 'ועשתם', ע"ש. ידמה חוטי הציציות התלויים בגדיל לרצועות המחבורות במקל שהוא בית יד שיאחו בו המכה את המחויב להלקות. ועל כוונה זו הזכירו רבותינו (מנחות מד) לשון "ארבע ציציותיו טפחו לו על פניו".

ד. חיוב העבדות - כי "אני ה' אלקיכם" וכמו כן "המוציא אתכם מארץ מצרים"

הטעם היותם של בני ישראל עבדים הנושאים "חותם" של עבדות בבגדיהם, מפורש במאמר הכתוב בפרשת ציצית "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים", ולכשנדקדק בו, נמצא כי מפורשים בזה שתי סיבות בשרש עבודתם של בני ישראל לבוראם המוציאם מארץ מצרים.

אור החיים הקדוש, פרשת שלח, ספר במדבר, פרק טו פסוק לט

4 ב

אור

פרשת שלח טו

החיים

וואמרנו אני ה' אלהיכם וגו', פירוש, חייב העבדות שאני מחייב אתכם לעשות עליו סימן, ויציאתי אתכם מארץ מצרים וגו'. וכפל לומר פעם

מאורי אור

הדבר, ובפרשת תזריע (ויקרא יב ג) 'התיצוניות שבמחש יגיד על אשר ישנו במושכלי' (ראה עוד שמות ח ה, שם לה כא, ויקרא טו א, שם יח ח). וראה עוד כאן בהמשך להעיר במושכל נעלם]. ק"ג כי יכוין לומר [במה ששפל עבדים עבדי הסי' על זה הדרך: כי לי בני ישראל עבדים' מעיקרם, קדושים מבטן ומהריון בשרוש נפשותם, הגם שלא היה מוציאם ממצרים, וכל זה למה שממנו ואליו, אבל מה שמהם לחייבם להחזיק את עצמן לעבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוא טעם מוכרח להם ומחייב להתייחס להם שם עבדות (לשון רבינו שם). והנה כדברי רבינו כאן בהיפוך הסדר, הטעם הראשון כאן מכוון עם הטעם השני שם, והטעם השני כאן הוא כנגד הטעם הראשון שם.

ק מה בא לומר בזה. קא פירוש, אותה עבדות צויתו לעשות עליה סימן, הטעם שנחייבתם כעבדות זו, הוא לפי שהייתם עבדים במצרים ואני הוצאתי אתכם משעבודם, א"כ רין הוא שמעתה ואילך תהיו משועבדים לי (ואה מאה"ח). קב כלומר, מלבד טעם יציאת מצרים שהוא טעם מוכן ומורגש לכל אדם מישראל לחייבו להיות עבד לה' כנ"ל, ישנו טעם נוסף בפנימיות הדברים, והוא כי 'אני ה' אלהיכם', ומצד שורש נפשכם היוי אתם רבוקים בי ומשועבדים למצוותי [נחייב מושכלי כלומר חייב פנימי נעלם שאינו מורגש כחוש אלא לאחר ההתכלות פנימית בסוד הדבר. וכן הוא הרכב כדברי רבינו, ראה בפרשת ויקהל (שמות לה ח) כי לבד המורגש יש המושכלי, ובפרשת פקודי (שם לו א) יש בכל מעשה ממעשה המשכן מושכל, והוא פנימיות

הכתב והקבלה

ביאור על חמשה חומשי תורה

מאת הגאון

רבי יעקב צבי מקלנבורג

אב"ד קניגסברג

כרך שני

ערך ומתוקן על-פי דפוס ראשון

עם מבוא, השלמות ומפתחות

בעריכת

הרב משה צוריאל

הוצאת מוסד הרב סני • ירושלים

נה כִּילִי בְּיִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹקֵיכֶם:

אור

פרשת בהר כה

החיים

ממצרים". וכל זה למה שממנו ואילו... אכל מה שמהם לחיכם להחזיק את עצמן לעבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוא טעם מקרה להם ומתיב להתיחס להם שם עבדות..."

(נה) כי לי בני ישראל עבדים וגו'. צריך לרצות למה כפל לומר עבדים עבדי הם, ונראה כי יזון לומר על זה הרף: כי לי בני ישראל עבדים מעקרו, קדושים מבטן ומהריון בשמש נפשותם, הגם שלא היה מוציאם

מאורי אור

ערב שהיו עבדים במצרים והוציאם הי' מהחט עול עבדותם להיות לו לעבדים, הרי השכל מחייב שישתעבדו לו כעבדים לאדוניהם, כי לצד שהיית עבד לולת ואני הוצאתיך מעבדותם, שורת הדין נותנת כי תקבל אלהות עלך לקיים כל דבר" (לשון רבינו שם כ ט).

ער עצם היותם בני ישראל מחייבם להיות עבדים, כי נחקדשו בשורש נפשותם, ומיום לידתם הם קדושים לה'. רעא הטעם הזה נוגע אל ה', שהוא המקדשם, והוא המחייבם להיות לו לעבדים, אבל אין זה טעם לחייב את ישראל שמצד עצמם יתרוצו להיות לו לעבדים.

ב אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִפֶּת עֲבָדִים

אור

פרשת יתרו כ

החיים

וכנגד מה שאמר אלךך שצריך לך לקבלו עליהם לא לך לקים כל דבריו, אמר טעם הדבר מבית עבדים, פרוש, וכן כי לצד שהיית עבד לולת ואני הוצאתיך מעבדותם, שורת הדין נותנת כי תקבל אלהותי עליך לקים כל דבר:

פירוש פרשת יתרו כ הרמב"ן

וטעם מבית עבדים, שהיו עומדים במצרים "בבית עבדים", שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה השם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלדים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם: עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כ"ה, נ"ה).

ה. חותם של עבדות - במלית של ארבע כנפות דווקא ובצבעי לבן ותכלת

אור

פרשת שלח טו

החיים

ועשה מין סימן אחד לעבדיו ונכר הסימן של כל אחד, וכמו כן גזר ה' שלא נעשה סימן עבדותנו לה' אלא בטלית בת ארבע כנפות, (לרמז כי מלפגנו הוא הבורא ארבע קצות העולם ושלט עליה, ולזה בהיות הטלית בת שלש ובת חמש, אבדה הפגנה, ואין לעשות בה ציצית:

מאורי אור

קד ולכאורה למה החיוב הוא דוקא בכגד של ארבע כנפות. קה שבסימן עצמו יהיה ניכר לא רק שהוא עבד, אלא גם עבדו של מי הוא.

מאורי החיים

שם שמחת קושיא זו שינו את הגירסא בגמרא, ועוד כתבו בתוס' שהיבים לומר שיש מחלוקת תנאים ברעה ר"ש, עיי"ש. אמנם להלכה נפסק בשו"ע (ארח סי' ס"א) יש לה יותר מארבע חייבת, ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפיה המרוחקות זו מזו יותר. וכתב המש"ב (פ"ג) שכיון שיש פוטרים אפילו בתמש כנפות יותר, לכן לתחילה לא יעשה בגד בן חמש כנפות. ובסג"מ גול"מ הקשו על רבינו שכתב שלא כפי שנפסק בשו"ע. ובג"מ תירץ שיתכן כוונת רבינו שאין לעשות ציצית בכל ה' כנפות של הבגד אלא רק בד'. אכן דקדק שמלשון רבינו בהיות הטלית בת שלש ובת תמש אברה הכוונה נראה שכל הטלית פטור לגמרי. וחיצו שדעת רבינו לפסוק ע"פ דברי הב"י שהביא דעת הרא"ם ורבינו שמחה שבה' כנפות פטור לגמרי מציצית. ובאמת במג"א שם (פ"א) הביא בשם הב"ח שמאחר שיש פוטרים לכן לא יעשה טלית בת ה' כנפות.

ומעשה באנו להשפיל על דבר אמת אשר צוה ה' במצוה זו (ש) שאין לעשות ציצית אלא בכסות בת ארבע כנפות ולא בת שלש ובת חמש, כי לצד שהציצית הוא סימן העבדות, צו ה' שיהיה הסימן גם פן יגיד מי לנו אדון... כי ימצא גם פן דבר זה במלכי ארץ שפל אחד

ונן שאין לעשות ציצית אלא בכסות בת ארבע כנפות ולא בת שלש ובת חמש. בספרי (קט): 'על כפי בגדיהם' (פסוק יח), שומע אני אף בעלי שלש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמונה במשמע, תלמוד לומר (דברים כ"ב ז) 'על ארבע כנפות כסותך', יצאו בעלי שלש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמונה מן המשמע. ובגמרא (נחיים יח): תנאי היא, התניא 'על ארבע כנפות כסותך', ארבע ולא שלש, או אינו אלא ארבע ולא חמש, כשהוא אומר (דברים טו) 'אשר תכסה בה' הרי בעלת חמש אמור, הא מה אני מקיים 'ארבע' ארבע ולא שלש, ומה ראיית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש, מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע, ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע. ותניא אידך, 'על ארבע כנפות כסותך' ארבע ולא שלש, ארבע ולא חמש, וראה שם שהגמרא דנה כמה נחלקו. וראה עוד במנחות (פג): ומשמע שכ"ע סוכרים שציצית בת חמש כנפות חייבת בציצית, ודלא כגמרא בבוזים. וראה בתוס'

סגולת משה... נר למאור

וְאָנְדָה (נח) שִׁיחִיו הַחוּטִין לְכֹן, לְרָשָׁם סִימְנֵי יִתְבָּרַךְ, כִּי (נח) מִדֹּתָיו הֵם מִדֹּת הַרְחֵמִים וְהַטּוֹב (נח) הִרְמֹזוּ בְּמִין הַלֶּבֶן". גַּם הַתְּכֵלֶת", לְרִמּוֹ עַל שְׁלִיטָתוֹ בַּשָּׁמַיִם, כִּי הַתְּכֵלֶת הוּמָה לְרַקִּיעַ". גַּם בְּמִסְפַּר הַחוּטִין אֲרַבְעָה שֶׁהֵם שְׂמוֹנָה", וְרִמּוֹ לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא שֵׁם בֶּן אֲרַבְעַת (נח) וְיִחַדְדוּ בְּהִיכְלוֹ הוּא בֶּן שְׂמוֹנָה, בְּסוּד הַשְּׁלוֹב שֶׁל הַרְיָ"ה וְאֲדָנוּת". גַּם רָשָׁם בְּנֵת הָאֵל (נח) לְעִשׂוֹת קֶשֶׁר הַתְּכֵלֶת עִם הַלֶּבֶן (ראה מנחות לט), לְהַעִיר בְּמִשְׁפָּל וְעָלָם, (נח) כִּי הַלֶּבֶן הוּא סוּד הַחֶסֶד וְהַתְּכֵלֶת הוּא סוּד הַרְחֵמִים, (נח) וְהוּא סוּד בְּחִינַת שְׁמַיִם".

וְרִאִיתִי לְהַעִיר (נח) לָמָּה לֹא הִכְשִׁיר ה' צָבַע הַתְּכֵלֶת אֶלָּא מִדָּג עוֹלָה מֵהֵימָן, וְלֹא מִשְׁאֵר דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צָבַע זֶה עֲצָמוֹ. וְאוּלַי שֶׁהוּא מִשְׁעָם עֲצָמוֹ, שֶׁזֶּה הוּא סוּדוֹ, (נח) כְּאוֹמְרָם וְיָלַד (שם מג): יֵם דוּמָה לְרַקִּיעַ", וְהֵכֵן. (נח) גַּם לְהַעִיר שֶׁהִרְחֵמִים יִמְשְׁכוּ מֵהַתּוֹרָה הַנִּרְמֶזֶת כֵּימָן". גַּם

מאורי אור

הוא מרת החסד, יצחק מרת הגבורה, ויעקב הוא הקו האמצעי, מרת התפארת הכלולה משתייהן, והיא מרת הרחמים. קיג שהתפארת נטייתו אל הימין שהוא החסד (פרס רמזים שער ח פכ"א). קיד כמו שהרוח מקפת את הנשמה ועוטפתה, כן יקיף התכלת ללבן, כי התכלת היא מרת התפארת מתאוה ונמשכת אחר הלבן שהיא מרת החסד, וזהו הענין שקושרים את התכלת עם הלבן.

קטו כי התכלת הוא סוד הרחמים, בחינת שמים כנ"ל, ולכן עליו להיות דוקא מרבר הבא מן הים שהוא דומה לרקיע. קסז טעם נוסף מדוע לא הכשיר ה' את התכלת אלא מרג העולה מן הים, כי מרת הרחמים שהיא סוד התכלת כנ"ל, נמשכת מהתורה ששורשה הוא ג"כ מרת התפארת, והתורה נרמזת בים (ראה מאה"ח).

מאורי החיים

נחז והוא סוד בחינת שמים. בספר הפליאה איתא: למה נקרא שמים, בעבור שמים לימינו ראשי לשמאלו, והוא באמצע ומקבל משניהם ועושה שלום, והו' (כ"ד) גיבל הקב"ה אש ומים וערבן זה בזה ועשה מהן שמים, והוא הנקרא אמת, והוא הרחמים, ומקבל מהחסד ומהפחד.

ובספר שקל הקדש (ל"ח ד' ל"א, חוקים) כתב: שאלה, כבר התעוררתי בכמה מקומות על סוד החסד וסוד הרחמים מה בין זה לזה, ומהו ענין החסד וענין הרחמים. תשובה, הענין הזה ידוע לכל משכיל בענין סוד החסד וסוד הרחמים, כי החסד מדה אחת והרחמים שתיים. ואמנם כי יש לי לעורר על סוד זה, תדע לך כי סוד החסד יש אדם שהוא עושה חסד עם הבריות ואינו משגיח אם צדיק או רשע או אם נך ואם ישר, אלא כוונתו לעשות חסד, חסד הוא עם העניים ועם העשירים עם המתיים ועם החיים, ואין צורך להשגיח בשום דבר אחר בעולם, כי החסד מתפשט ונמשך על כל באי עולם, כי במדה הזאת הוא יתברך שמו מנהג עולמו לקיים אותו, ולא להשגיח לעונות ולחטאים ולפשעים אשר בני העולם חוטאים בכל יום ובכל עת ובכל רגע, והוא עושה חסד חנם על הכל. ורחמים הוא בהיותו משגיח ואומר מי אשר חטא לי, ורואה פועל איש ומעשהו ומשגיח עליהם בצד הדין ורואה ורוצה לעשות עמהם דין, ולאחר כן תחר ומרחם עליהם ואינו רוצה לכלות מעשה ידיו ולעשות עמהם רע מצד הדין, כך הוא דרך הצדיק השלם, רואה לאדם הולך בדרך לא טוב או שעשה עמו רעה, ובא לידו לעשות בו דין, ולאחר כן חורר ומרחם עליו, אבל בלא עיון הדין אין רחמים. והחסד אינו כן, כי בלא שום דין הוא. וזהו ההפך אשר בין החסד ובין הרחמים, וזהו שאמר ז"ל (ע"ג): קם מכסא דין ויחשב על כסא רחמים, שאין רחמים נמצא זולתי כהשגחת הדין בתחלה כפי אשר התעוררו, ודי להשכיל.

אור החיים

לְרִמּוֹ כִּי הַרְחֵמִים נִמְשָׁכִים מִבְּחִינָה הַנִּרְמֶזֶת בְּדָג, (נח) בְּסוּד עֵינָא פְּקִיחָא", בְּדוּעַ לְרֹאִים בְּאוּר דְּחַיִּים

מאורי אור

ק"ז כי הדג אין לו גבינים ועיניו פקוחות תמיד, והוא מרמו על עינא פקחא דלעילא שממנה נמשכים רחמים (ראה מאה"ח), ולכן עושים ממנו את התכלת שהוא ג"כ בסוד מרת הרחמים.

וְאָנְדָה (נח) שִׁיחִיו הַחוּטִין לְכֹן, לְרָשָׁם סִימְנֵי יִתְבָּרַךְ, כִּי (נח) מִדֹּתָיו הֵם מִדֹּת הַרְחֵמִים וְהַטּוֹב (נח) הִרְמֹזוּ בְּמִין הַלֶּבֶן". גַּם הַתְּכֵלֶת", לְרִמּוֹ עַל שְׁלִיטָתוֹ בַּשָּׁמַיִם, כִּי הַתְּכֵלֶת הוּמָה לְרַקִּיעַ". גַּם בְּמִסְפַּר הַחוּטִין אֲרַבְעָה שֶׁהֵם שְׂמוֹנָה", וְרִמּוֹ לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא שֵׁם בֶּן אֲרַבְעַת (נח) וְיִחַדְדוּ בְּהִיכְלוֹ הוּא בֶּן שְׂמוֹנָה, בְּסוּד הַשְּׁלוֹב שֶׁל הַרְיָ"ה וְאֲדָנוּת". גַּם רָשָׁם בְּנֵת הָאֵל (נח) לְעִשׂוֹת קֶשֶׁר הַתְּכֵלֶת עִם הַלֶּבֶן (ראה מנחות לט), לְהַעִיר בְּמִשְׁפָּל וְעָלָם, (נח) כִּי הַלֶּבֶן הוּא סוּד הַחֶסֶד וְהַתְּכֵלֶת הוּא סוּד הַרְחֵמִים, (נח) וְהוּא סוּד בְּחִינַת שְׁמַיִם".

קו גזון הלבן מורה על מחילת עוונות ועל רחמים והיפך מידת הדין והמשפט. קז כלומר, הטעם שצדיק להוסיף גם חוטי תכלת. קח כמו שאמר במנחות (ג): תניא, היה רבי מאיר אומר מה גשנתה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד. קט שנותן ארבעה חוטים בכל כנף וכנפולם, הרי הם שמונה. קי שם הר"ה הוא ארבע אותיות, ושם אדנ"י הוא ג"כ ארבע אותיות, וכשהם משולבים יחד בסוד (תבקיז ב ט) והר"ה כהיכל קדשו שהוא כינוי לשם אדנ"י, נמצא שהם שמונה (ראה מאה"ח). קיא כי 'שמים' הוא אש ומים, שהם גבורה וחסד מעורבים זה בזה, וזהו מרת הרחמים שהיא כוללת חסד ודין. ולכן תכלת דומה לרקיע, כדברי רבינו לעיל. קיב כי אברהם

(נח) הִרְמֹזוּ בְּמִין הַלֶּבֶן. בגמרא (יסא טו): חנו רבנן בראשונה היו קושרין לשון של זהודית (צמר סרוק ומשוך כמין לשון, וצבוע ארום (רשי"י שם לט)) על פתח האולם מבחוץ, הלבין היו שמחין (והוא סימן שפחל הקודש ברוך הוא לישראל, שנאמר (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים כסלג ליבוינו' (רשי"י שם טו)). לא הלבין היו עצבין ומתביישין, התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים, ועדיין היו מצצין ורואין, הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין, התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע (שבהר שטמנו משליך היתון את השעיר) וחציו בין קרניו (של שעיר המשתלח).

(נח) וְיִחַדְדוּ בְּהִיכְלוֹ הוּא בֶּן שְׂמוֹנָה. בפרשת פינחס (למלך טו) כתב רבינו: ראיתי לחת טעם למה נקבע בהם השם שלא כסדרו ה"א בתחילה וי"ד בסוף, כהקדים דבריהם ז"ל (והו' ח"א ק"ג) כי כללות נשמות ישראל הם מכסא כבודו יתברך אשר יקרא 'היכל קדשו' והתנה בשם אדנ"י, וכפי מה שקדם לנו מאנשי אמת כי יתחייב כל המוציא בפני הוכרת השם לכוחן לאותיות המזכרות בפיו והנעלמות במחשבה, המזכרות שם אדנ"י, והנעלמות שם הו"ה, גם יכוחן לשלוב האותיות שהוא סוד יוד' בהיכל קדשו' (תבקיז ב ט). ומעתה בהשתלב שני השמות יעמדו יחד שתי אותיות ה' י, ה"א קודם ליוד', והם האותיות הנרשמות במשפחות בית ישראל 'התנוכי' והפלואי' שקודמת ה"א ליוד', שהם אותיות חותם ה' בהיכל קדשו, ויבנה משניהם שם י"ה הרמזו במאמר 'שבטי יה'.

(נח) כִּי הַלֶּבֶן הוּא סוּד הַחֶסֶד וְהַתְּכֵלֶת הוּא סוּד הַרְחֵמִים. כתב רבינו בחיי בפרשת משפטים (שמות כו ט): ידוע אצל חכמי המרכבה כי כסא הכבוד מיוסד מג' יסודות אש רוח מים, שהם נאצלים מג' מדות חסד דין רחמים, והם ג' מראות לבן אורם תכלת, ותן אל לבך כי הזכיר 'לבנת' על מראה הלוכך, וספיר' על מראה האודם, וכעצם השמים' על מראה התכלת, ולכן תרגם אונקלוס 'ותחת כורסי יקריה', והוא שאמר (שמות ט) התכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד.

1. העבד שהחותם בגדו - פטור חיוב אונסין מדין "בעליו עמו"

על פי האמור לעיל חידש האמרי אמת, כי הוולך עם ציצית ומכוון שהוא עבד השי"ת, אזי אפילו אם יכשל בחטא, יוכל לטעון טענת פטור מדין "בעליו עמו" - טענה שכבר דן בה האור החיים הקדוש בפרשת משפטים.

ב 7

רבי מנשה רייזמן, שיעורים על פרשת שבוע, יום ו' פרשת שלח, כ"ה סיון תשע"ח

ביון שהוא לבוש בציצית, נפטור מן העינוש, מדין 'בעליו עמו'

וראיתי הפלגה גדולה ב'אמרי אמת' להרה"ק מגור ז"ע בפרשת משפטים, דכשיהודי הולך עם ציצית בכל עת ומכוון שהוא עבד להקב"ה, אזי אע"פ שיהיה לו איזה נסיון במשך היום ונכשל ח"ו בחטא, מ"מ אין במעשה העבירה מרידה במלכות ה'. כי בכלליות יש שני חלקים בכל עבירה, עצם החטא, והמרידה שבו שהיא חמורה יותר מעצם החטא. אך כשלוש ציצית, אין בהעבירה משום מרידה במלכו של עולם!

ולא עוד אלא שכיון שאדוק במצות ציצית תמיד, עליו אמר הכתוב 'אם בעליו עמו לא ישלם'. כנודע קושיות האור החיים הק' איך שייך עונש על העבירה והלא הקב"ה מלא כל הארץ כבודו, ואם בעליו עמו לא ישלם? ועי"ש מה שתיירץ שאין זה תירוץ, שהרי בשעת החטא נדמה לו שאין בעליו עמו. והאמרי אמת כתב שע"י מצות ציצית הוא דבוק בקבלת עול מלכותו ית', והוא ממש בבחינת 'בעליו עמו', וממילא נפטור מן הדין.

וביאר עוד כי הנה מצאו ג' פרשיות בשומרים, שומר חנם שומר שכר ושואל. והם כנגד ג' פרשיות דק"ט, פרשת ואהבת הוא בה' שומר חנם שאין כתוב בו מתן שכר. וכמבואר באור החיים הק' 'ואהבת את ה'א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך' שהאדם נותן כל מה שיש לו עבור אהבת ה', אי"כ לא שייך לכתוב בו שכר, כי נתן הכל להש"ת מרוב אהבתו בכל לב נפש ומאוד. ופרשת ויהיה אם שמוע מדבר ממתן שכר, כנגד שומר שכר. וכן כתוב בו לשון שמירה, השמרו לכם, שאם יפשע ישלם, ולא יהיה מטר. פרשת ציצית כנגד שואל, שהוא בזמן שהיצר הרע מתגבר, לבבכם ועיניכם, מניות ונסיונות קשים, שהאזיר מושהת בלי תורה ויהדות, שכמעט שנכשל באונס כדון שואל, ואין שום עצה לשואל רק לקיים 'בעליו עמו', לחשוב מהש"ת בכל אתר ואתר, אפילו במקום הנסיונות. ואז לא ישלם.

וכלשון המדרש [במדבר יז, ו] 'ולא תתורו אחרי לבבכם הלב והעינים הם טרסורין לגוף שהם מזנין את הגוף למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, משל לאחד מושלך לתוך המים הושיט הקברניט את החבל ואמר לו תפוש חבל זה בידך ואל תניחהו שאם תניחהו אין לך חיים, אף כך אמר לו הקב"ה לישראל כל זמן שאתם מדובקין במצות (שם ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום'. הרי שכל זמן שאדם תפוס בחבלי הציצית הוא שמור מכל רע. וכמעשה דגמ' מנחות נד. באותו תלמיד שהלך למקום הנסיון עם הציצית והם טפחו לו על פניו והצילוהו מן החטא.

וכ"כ העטרת ישועה מהרה"ק מז"יקוב, וכן ראיתי כד הוינא טליא במעניה של תורה בשם הרבי רבי בונים ז"ע שיש מהלך של 'בעליו עמו לא ישלם', דלא כאור החיים, אלא שבאמת יפטור מעונש העבירה כשהיה בעליו עמו בשעת החטא.

ג 7

אור החיים הקדוש, פרשת משפטים, ספר שמות, פרק כב פסוק יג

החיים

פרשת משפטים כב

אור

טענה הנשמעת מן לי הנפש כמו שנתתי לך כאומר (קהלת י"ב) החרת תשוב אל האלהים אשר נתנה ודרשו ז"ל (שפת אמת) תנה לו כמו שנתנה לך האם יכולין הנפקדים לפשר בטענת בעליו עמו, כי אמרו ז"ל (כ"ט צ"ו). אפילו אמר לו השקני מים ושאל ממנו תפצו הרי זה שאלה בעליו עמו והוא הדין כל השומרים, והן האדון קדם לזון ולבלבל מיום היות האדם והוא הנופח באף האדם נשמת חיים ומתעסק בערכי האדם מלבד אשר יעשה לקלות העולם מתחש בכל יום מעשה בראשית לזה יקרא בעליו עמו מתחלה ועד סוף והרי שומרי הנפשות פטורים הגם שלא ישיבו הנפש כמו שנתנה:

יד) אם בעליו עמו וגו'. יש לנו לדון במשפט זה האם נפשטה בדין זה לעולם הפא ששיבוא בעל הפקדון הוא ארון העולם אשר הפקיד הנפש ביד האדם לשמור דתתיב (דברים י"ט) ושמו נפשך מאד כשיבוא לתבוע פקדונו מכל א' ונמצא נגב או נשכר או נשקה או מת כי כל בחינות אלו ישנם מצויות בעובדי עברה יש מי שניפשו נגבת ממנו כמקנה לא שהורו ויש שהוא מזיד בעבירה ואיבר מאיברי הנשמה הקיחד כנגד המצוה שעבר עליה הוא נפגם ולפעמים בעשות עון מהקריחות ומיתות בית דין גורם מיתה לנפש כאמרו (בראשית י"ד) ונקרתה הנפש ולפעמים יגרום לה שכחה על דרך אומנם (והי ח"ב צ"ה) הנפשות העשויות וגו' וכעמד בעל הפקדון וישען

א 7

רבי אברהם מודכי אלתר, אמרי אמת פרשת משפטים

אמרי משפטים אמת

איתא בשפת אמת שפרשה שומרים היא רמו על הנשמה והעצה שלא להמטיב היא שאלה צבעלים היינו לזכור תמיד בהקב"ה. ענין זה הוא לאו דוקא אלא שאלא אלא נהוג בכל השומרים, איתא בשפת אמת על הפסוק לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל ישראל ה' אלקיו עמו וגו' שעונות כאלו שאינן מעבירין מלכות שמים מן האדם עליהם נאמר לא הביט און ביעקב, אדם נרץ להיות תחת מלכות שמים ואז נאמר עליו לא הביט און ביעקב בכל מצנ שהוא נמצא בו, ואיתא בשפת אמת על מה שאיתא בגמרא כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא שאם האדם מקבל על עצמו לשון או מקני ליה כפילא כי על ידי תשובה מאהבה ודיונות נעשות לו חכיות, על ידי שבעיה האדם מנקה את עצמו וכשאומר הריני משלם הרי הוא מקבל על עצמו לעשות מהעונות זכיות וגוף החטא נעשה גם כן זכות, איתא בזה"ק שעל בעל תשובה נאמר דרכיו וארפאחו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאנלו, ואשלם נחומים היינו מקני ליה כפילא, איתא היה עמו בשעת שאלה אין נרץ להיות עמו בשעת שבורה ומתה היינו כשמקבלין בתמילה עול מלכות שמים בשלימות, ג' פרשיות של שומרים הם כנגד ג' פרשיות של קריאת שמע, ואהבת וגו' ככל לבבך הוא כנגד שומר חנם שלא כתוב בכל הפרשה שום שכר, והיה אם שמוע הוא כנגד שומר שכר שיש בפרשה שכר ועונש, ואספת דונך וגו' ואכלת ושבעת וגו' השמרו לכם וגו', ופרשת ליית היא כנגד שואל, פרשת ליית היא כנגד זמן הגלות דתיב זה ולא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' ואיתא זו זנות ועבודה זרה, ישנם זמנים ומקומות שאוררים בהם זנות וע"ו בלבד, האזיר מושהת בלי תורה וכלי יהדות, ואלו הם דברים שמקלקלים אפילו באונס והעצה היא לקיים אם בעליו עמו, לזכור תמיד בהש"ת, ועל ידי זה לא ישלם, איתא במדרש פרשת שלח למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי משל לאחד מושלך לתוך המים וכו' הפוש חבל זה בידך וכו' שאם תניחהו אין לך חיים, זו היא כל המית בגלות להחזיק ביהדות.

אמרי אמת חלק רביעי מאת כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו קדוש ישראל ותפארתו רשכבה"ג מרן אברהם מרדכי זצוקלה"ה מנור בן ב"ק מרן אדמ"ר רשכבה"ג יהודה אריה ליב זצוקלה"ה מחבר ספרי שפת אמת חיודשי תורה אשר אמר בשלחנו הקדוש בשבתות השנה ובמועדים

ז. הלבן והתכלת בציצית - ב' הבחינות של עבד שיש בו חותם של טיט וחותם של זהב

ממוצא הדברים נשוב לביאור דברי הגמרא במסכת מנחות (וא) שיש בציצית ב' ענייני חותם - של טיט ושל זהב, שהם כנגד הלבן והתכלת שבציצית.

מזמור לדוד, חלק ב, מאמר טז 8

ציצית - חותם של עבדות

חותם של טיט וחותם של זהב

זן אמנם יש להתבונן בדברי חז"ל הנ"ל, שמתבאר מדבריהם שיש בציצית ב' ענייני חותם, כמשל שהמשילו את הלבן והתכלת לשני עבדים שנצטוו להביא למלך חותם של טיט וחותם של זהב, ולזה מדמים חז"ל הלבן והתכלת של הציצית, שהלבן הוא דוגמת חותם של טיט והתכלת היא דוגמת חותם של זהב. וצ"ב בשורש ענינם של חותם של טיט וחותם של זהב, וענין המשל והדמיון של לבן ותכלת לשתי חותמות אלו.

עוד צ"ב כמה שעמד כבר המהרש"א שם, מדוע המשילו חז"ל הציווי של הלבן והתכלת למלך שהיו לו שני עבדים, שלאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב, מדוע לא המשילום לעבד אחד שנשלח לקיים שתי שליחויות, להביא בעצמו חותם של טיט ושל זהב, עיי"ש.

תכלת דומה לים... לכסא הכבוד

חן ונראה לבאר יסוד הדברים דהנה איתא בגמ' מנחות (שם) וחולין (פט, א):

תניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, שנאמר (שמות כד, י) 'ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר', וכתוב (יחזקאל א, כו) 'כמראה אבן ספיר דמות כסא'.

ויש להבין מה הוא יסוד ענין זה שתכלת דומה לים וכו' עד כסא הכבוד, ובמה שייך ענין כסא הכבוד לציצית.

ציצית סימן לעבד שתפקידו לתקן את כל הבריאה

חן ונראה לבאר יסוד הדברים עפ"י דברים נוראים שכתב הרמח"ל בדרך ה' (ח"ד פ"ד אות ו) בענין 'הציצית וז"ל:

וענין עמוק מזה נכלל עוד במצוה זו, והוא היות האדם נסמן לאלקיו בעבד לאדונו, והרי זה מכלל קבלת עולו יתברך והשתעבד עולו יתברך.

הרי שכתב כאן הרמח"ל כענין שנתבאר לעיל בשם הראשונים, שהציצית הם מענין חותם של עבדות שאנחנו עבדי ה', וכמו שכתב שבציצית 'האדם נסמן לאלקיו כעבד לאדונו', והוסיף עוד שיש בזה קבלת עולו יתברך וההשתעבדות לעולו יתברך.

אך הדברים צריכים ביאור, דבמה שייכים הציצית לענין התפקיד המיוחד של ישראל לתקן את הבריאה ולהעלותה ע"י קיום התורה והמצוות, והיכן מרומז ענין זה בציצית.

נשמות ישראל צרות תחת כסא הכבוד

חן ונראה לבאר דענין זה טמון בעומק דברי חז"ל הקדושים הנ"ל שתכלת דומה לים עד לכסא הכבוד.

דהנה כבר לימדונו רבותינו וצ"ל ש'כסאו' של הקב"ה מורה על 'מלכותו' יתברך, כמש"כ הגר"א בפירושו לאגרות דרבב"ח (כ"ב עג, א - אגדתא דהאי גלא דמטבע לספינתא) וז"ל:

וארו"ל שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיגאלנו... וענין כסא ג"כ ידוע כי גדולת הקב"ה ומלכותו עם ישראל הוא, וכשהן בשפלות ובגלות אין מלכותו שלמה, ולכן אמרו בקריעת ים סוף 'ה' ימלוך לעולם ועד', כי אין מלך בלא צבא, ואין נקרא ה' צבאות עד שיגאל את צבאו ומלוך עליהם.

וכ"כ המהר"ל בספר גבורות ה' (הקדמה שלישית) וז"ל:

וכן אין הכסא שלם, ור"ל הכסא היינו המלכות שיקרא כסא שנאמר (בראשית מא, ט) 'רק הכסא אגדל ממך'.

1. עיין רוח חיים ריש פ"א ראבות שכתב בזה"ל, כסא מרת מלכות שמים, עכ"ל.

דָּרָךְ ה'

עם
סאקרי העקרים

סאת איש האלקים האספקלריה האפורה הנקבם העולם
רבתו מלכה תמים לרצאמו ועיא

על דברי היקא
הגדל האספיקלריה האפורה

עם פירוש
דברי היקא

תולד ודבר דבר מספיק על פי ספיקות סוף סוף
עם ספיקות, ספיקות, ספיקות, ספיקות וספיקות

עבודת אל יתברך
על מרחבי שיריך סוף

ביאור על אגדות

של רבה בר בר חנה
וסבי דבי אהונא ועור מאמרי חז"ל

סאת תולד האמרי, איש אלקים קודם, ומכ"ה, אור עילת
רבינו הגדול **אליהו מווילנא** זצוק"ל

ספר זה פורח אורה דבגבן שסג רבי חז"ל כפטי תולת וסאת
תולת, דרורי וסאת ח' ומספיק תולת, בדרס עין תולת ומספיק.

בני ביק תשי"ז

מזמור ציצית - חותם של עבדות **לדוד**

תכלת - חותם של ישראל לתקן הכריאה

יג עפ"י נראה לבאר יסוד הענין שאמרו חז"ל שתכלת דומה לכסא הכבוד, דהכוונה בזה לענין גילוי מלכותו של הקב"ה שעליה מורה הכסא, שהרי תוכן ענין הציצית הוא מענין 'חותם של עבדות' כמשנ"ת לעיל, ובציצית נותנים פתיל תכלת להורות על ענין ה'עבדות' שבציצית, שאנחנו עבדים למלך מלכי המלכים היושב על כסא כבוד, ולכן אנו מטילים בה 'תכלת' שהיא דומה לים עד לכסא הכבוד, כדי לגלות בזה שורש ענין העבדות שלנו שהיא קבלת מלכות שמים שעליה מורה הציצית.

לפי"ז זכינו לבאר דברי הרמח"ל הנ"ל כדרך ה' כמין חומר, שכתב שבציצית נסמן האדם לעבד ה', ובמיוחד על מה שניתנה לו עבדות של תיקון כל הכריאה כולה. וזה מתבאר מאד לפי הנ"ל, שע"ז מורה התכלת שדומה לכסא הכבוד.

זהו יסוד ענין החותם של ה'תכלת' שבציצית, כי התכלת מורה על ענין העבדות שלנו שהיא בקבלת עול מלכות שמים עלינו, ובה אנו מגלים מלכותו יתברך בכריאה, ולכן התכלת דומה לכסא הכבוד המורה על מלכותו של הקב"ה.

חותם של זהב - תכלת

יד בזה נבוא לבאר יסוד הענין של חותם של טיט וחותם של זהב, דהנה עבד הוא באמת בריה שפילה ביותר, כי אין לו מציאות עצמית כלל אלא כל כולו בטל ומשועבד לאדונו, וכמו כן כל אחד מישראל הוא עבד ה' ובטל כל כולו למלך מלכי המלכים. אולם גם בין העבדים מדריגות מדריגות יש, יש עבד שעבודתו עבודה שפילה, ויש עבד שהוא עבד מכובד וקרוב למלכות, שנותנים לו עבודה מכובדת למרות שהוא עבד בטל לאדונו. והרי בחינת מדריגתו של העבד מתגלה בצורת החותם של העבד, כי עבד שפל יש לו חותם של 'טיט' מחמת פחיתותו ושפלותו, אבל עבד מכובד וקרוב למלך יש לו חותם של 'זהב'.

מעתה יש לבאר המשל והדמיון בזה ללבן ותכלת של הציצית, כי הלבן נמשל לחותם של טיט והתכלת נמשל לחותם של זהב, כי בעבד ה' יש באמת ב' בחינות הנ"ל, שמתחילה חייב האדם לבטל את עצמו ולשעבד את עצמו בביטול מוחלט למלכותו של הקב"ה, בבחינת עבד שפל שאין לו שום מציאות עצמית כלל, ומתוך קבלת עול מלכות שמים בכחינה זו, נכנס תחת עולו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וע"ז מורה הלבן שבציצית שהוא החותם של עבדות בבחינת 'חותם של טיט'. אמנם יש בעבד ה' עוד בחינה שיש לו עבודה מרוממת שלא ניתנה לשום בריה בעולם ואף לא למלאכי השרת, והיא העבודה של תיקון הכריאה והעולמות ע"י מעשינו, לגלות כבוד מלכות שמים בכריאה, ובה אנחנו בבחינת עבד המעמיד את מלכותו של המלך, ובה זכינו לתואר 'ממלכת כהנים', וע"ז מורה התכלת שבציצית שהיא החותם של עבדות בבחינת 'חותם של זהב'.

חותם של טיט וחותם של זהב בעבד אחד

טו עפ"י יש ליישב מה שהקשה המהרש"א מדוע המשילו חז"ל את הלבן והתכלת ל'שני' עבדים שנשלחו להביא חותם של טיט וחותם של זהב, ולא בעבד אחד שנשלח להביא את שניהם. דמדובר כאן בשתי מדריגות של עבד, עבד שפל ועבד מכובד, והרי בעבדות של מלך בור"ד לא יתכן שיהיו ב' בחינות אלו בעבד אחד, כי העבד השפל אינו עבד מרומם ועבד מרומם אינו עבד שפל, ולכן תפסו את המשל כמלך ששלח שני עבדים, עבד של חותם של טיט ועבד של חותם של זהב.

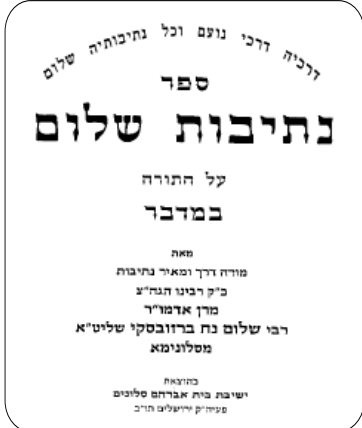
אולם עבד ה' שונה בזה לגמרי מעבד של מלך בור"ד, כי עבד ה' שייך שיהיו בו ב' בחינות אלו ביחד, האחד בקבלת עול מלכות שמים בביטול ושיעבוד מוחלט, לבטל מעצמו את הרצונות שלו להיות כולו משועבד לציווי ה', ובהו הוא מקבל על עצמו עבודה מרוממת מזו, להיות פועל בתיקון הכריאה כולה בתורת עבדו של מלך, וזהו המהלך של מתן תורה, שלאחר שקבלו ישראל על עצמם עול מלכותו בביטול עצמיותם כשאמרו 'נעשה ונשמע' כמעמד הר סיני, נעשו ראויים לבחינה המרוממת של עבדי ה', בבחינת עבדים מכובדים של 'ממלכת כהנים', לגלות כבוד מלכותו בתיקון הכריאה, ובה הם נעשים עבדים שעליהם עומדת המלכות.

ה. חותם של טיט ושל זהב - בזכות שם בן נח ואברהם אבינו

מעתה נבין את עומק דברי חז"ל שמסרו כי החוט הלבן בציצית הוא בזכות שם בן נח, וחוט התכלת הוא כבזכות אברהם אבינו, שהם כנגד ב' החותמות בציצית: חותם של טיט - עבודה ביגיעה ומאמץ, וחותם של זהב - כרואה פני המלך המתענג באהבת השי"ת. עתה גם נבין את חשיבותה המופלאה של מצות ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצוות.

10 ב רבי שלום נח ברובסקי, נתיבות שלום, ספר במדבר, פרשת שלח

רבי מנשה רייזמן, שיעורים על פרשת שבוע, יום ו' פרשת שלח, כ"ה סיון תשע"ח

אנא"ה מלמד שלא לקחת מלכות לעצמנו רק להתבטל למלכו של עולם ובזכותו זכינו לחוט של תכלת

עתה נעיק מה היה מקור מצות ציצית ושורש העבודת וההכנעה שבה. חז"ל מגלים סוטה יז] שבשוכר רבוי אברהם אבינו 'אם מחוט ועד שרוך נעל' זכו בניו לדצועה של תפילין וחוט של תכלת. וכמ"ש במדרש ששם בעמק המלך הושו כל האומות והמליכו את אברהם עליהם, לנשיא אלקים ולקצין. וקיצצו ארזים ועשו לו בימה גדולה והושיבו אותו והיו מקלסין לפניו ואומרים נשיא אתה עלינו, מלך אתה עלינו, אלוה אתה עלינו. ויקם אברהם ויברח משם, ואמר 'אל יחסר העולם מלכו, אל יחסר העולם אלקיו', הקב"ה הוא המלך הוא האלוה, ולא אני.

ומיד הוציא מלכי צדק לחם ויין, ואמר 'ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ, וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך'. ואמרו חז"ל בגמ' נדרים דף לב, שאברהם אבינו מיחה בו שהקדים ברכתו לכרכת ה', ואז קיבל אנא"ה מתנת הבהונה.

נמצא שאנא"ה היה מהר מאד שלא להיות מלך ושר, רק הכניע עצמו כלפי ארון כל, כעבדא קמא מריה, וכן כשבא מלך סדום לזנות לו מתנות, אמר לו אנא"ה, אני עבדו של מלך העולם, ואיני רואג כלום, אם מחוט ועד שרוך נעל, אם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם. כי הארון רכזו לסדר כל צרכו עבדיו ומה לי לדאוג? אהה? והלא אני סמוך על שלחן ארוני. ועי"ז זכו בניו לחוט של ציצית ורצועה של תפילין. נמצא ששורש המצוה הזו היא בזכות ההכנעה והביטול לפני השי"ת.

חותם של טיט - עבודה ביגיעה ופניה, חותם של זהב, עבודה במוחין הגדלות

והנה חז"ל אמרו שאנא"ה תן לנו 'חוט של תכלת', שהוא כחותם של זהב, וא"כ צ"ע מי נתן לנו 'חוט של לבן' בשהוא כחותם של טיט? וכתב רבינו אליהו מזרחי שבפרשת שם ויפת שלקחו השמלה לכסות את נח, פרש"י שנתאמץ שם ביותר לקחת השמלה, ולכן זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה וחם הוא עבד ערום ויחף, [ישעיה כ] וכתב הטור על התורה שיש סתירה כדברי רש"י, שבאן כתב רש"י שקבלנו ציצית בזכות שם, ושם כתב שקבלנו ציצית בזכות אברהם שאמר אם מחוט ועד שרוך נעל? ותי' הטור שבתחילה קיבל שם מתנת הציצית, ועדיין לא הוברר למי מנכריו תנתן מתנה זו, כשאמר אנא"ה אם מחוט וכו' זכה שהמתנה תבא אליו.

אך המזרחי תירץ באופן אחר, שבזכות שם קבלנו טלית של מצוה, בחוטי לבן, חותם פשוט של עבודת. ובזכות ריבורו של אנא"ה זכו ישראל לחוט של תכלת, שהוא חותם מכובד של זהב.

יש להבין פנימיות ב' החותמות הללו. מהו חותם של זהב, היכן מוצאו חותם עבודת של זהב? אלא שלכל יהודי יש שני מדרגות, בתחילה הוא מקבל עול מלכות שמים כחותם של טיט, כשמתעלה עוד זוכה לחותם של זהב. כי כך הוא תחילת העבודה, בהתאמצות וגיעה, כדכתיב לגבי שם 'שתאמץ במצוה', ולגבי רות 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת', והתורה נקראת 'תושיה' שמתשת כוחו של אדם, וכמעשה ריש לקיש. כשאדם מקבל עליו עול, בתחילת הדרך אין זו פעולה של מתיקות וטעם, אלא כשעור לעול וכחומר למשא.

כל אחד יש בו שני בחי' עבודת, טיט וזהב

ובזה מתורץ קושיית מהרש"א בענין משל שני החותמות, והלא בציצית צריך כל אחד שני החותמות ולא כהמשול שכל עבד קיבל צו להביא חותם אחר. כי באמת כל יהודי יש לו שני בחינות העבודת בנפשו, בתחילת העבודה כחותם של טיט, ובהמשך העבודה כחותם של זהב. גם השרים אשר לפני המלך, עבדים הם, אלא מכיון שהם רואי פני המלך, אין מרגישים כבידות וקושי בשירותם.

כך יש אצל כל אחד בכל יום שני הבחינות הנ"ל, חוטי לבן כנגד בחי' שם שמתאמץ, חוט תכלת כנגד בחי' אברהם שמתענג באהבת ה'.

נתיבות שלט שלם

וע"פ האמור י"ל ענין דברי המדרש כל זמן שאתם מדובקים במצוות ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, שאמנם דברי המדרש אמורים על כל המצוות, אך מדאמרו זאת לגבי מצות ציצית משמע שזה אמור במיוחד על ציצית, שכל זמן שהחבל הזה בידך יש לך חיים, שהוא כאמור היות וציצית היא חותמו של הקב"ה והקשר העליון דאודייאת הוא הקשר שבין הקב"ה וישראל, ע"כ כל זמן שהחבל הזה בידך, היינו הציצית גופא שהיא תבל הקשר והדבקות בין קוב"ה וישראל, או יש לך חיים ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

וזהו מה שאמרו שקולה מצות ציצית כנגד כל תרי"ג המצוות, כי במצות ציצית יש ענין מיוחד שאינו בכל המצוות, שהיא החותם והקשר בין קוב"ה וישראל. ומכאן הענין הסגולי שיש במצות ציצית, למען תזכרו ולא תתורה, וכמעשה שבאו הציציות ושפחו לו וכו', לפי שציצית היא החותם בין הקב"ה ויהודי.

ועפ"י י"ל את הענין המיוחד שיש במצות ציצית שצריך להתעטף בטלית בעטיפה גמורה, וכן נוסח הברכה הוא אקב"ו להתעטף בציצית, שלכאורה הרי המצוה היא רק גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך ומה ענין העטיפה. אכן ענין העטיפה הוא שיתעטף כולו ויקיף את עצמו בציצית, לשעבד בזה את כל רמ"ה האברים ושס"ה הגידים להשי"ת. וע"ד שמצינו במצות תפילין, שהיא כנגד הלב לשעבד בזה תאוות ומתשבות לבנו לעבודתו ית"ש, וכנגד המה לשעבד את המה, אשר המה והלב הם שני האברים המרכזיים שבאדם שעי' התפילין משעבדם יהודי להשי"ת, ע"ז במצות ציצית עיקר המצוה היא להתעטף בציצית, היינו שיקיף את כל גופו סביב סביב בחותמו של הקב"ה וישעבד בזה את כל תרי"ג אבריו וגידיו להשי"ת. וזהו פ"י שקולה מצות ציצית כנגד כל תרי"ג מצוות, כי תרי"ג מצוות המה כנגד תרי"ג האברים והגידים, ובמצות ציצית יש את סגולת כל תרי"ג המצוות לשעבד את כל תרי"ג האברים והגידים להשי"ת.

נגיעה בשולי אדרתו של רבינו אור החיים הקדוש ז"ע

מפי סופרים וספרים - כפי שהעידו צדיקי הדורות - ככתבם וכלשונם

סגולת לימוד

הלימוד בספרו הקדוש, מסוגל לנפש רוח ונשמה [והוא מקדש ומטהר] כמו הלימוד בספר זוהר הקדוש¹, [אפילו באמירה בעלמא ללא הבנה²]. כי רשב"י היה נשמת משיח בדורו וכן האור החיים היה נשמת משיח בדורו³, ובימינו הוא מסוגל להשפיע יותר מהלימוד בהזוהר הקדוש (ראה הערה⁴). ובדורנו יכול האדם לבוא לידי שלימות על ידי הלימוד בספר אור החיים הקדוש⁵.

הלימוד בספר אור החיים הקדוש מזכך הנפש⁶, ומאיר עיני ונשמת האדם⁷, ומטהר את המוח⁸, ומלהיב הלבבות בשלהבת העולה מאליה ביראת ה' טהורה⁹, ומרומם כל אחד ואחד ברוחניות לפי דרגתו¹⁰.

ומקובל מצדיקים, שהלימוד בספרו הקדוש מסוגל לר"ש¹¹, ומסוגל לאמונה פשוטה¹², ומסוגל לרפואה¹³, [ופעם אהת חלה בנו של הרב ז"ל וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מהאור החיים כהומשים הגדולים דפוס שקלאב¹⁴]. וללמוד בקביעות אוהחה"ק בכל שבוע הוא סגולה להפקד בזרע של קיימא¹⁵.

¹ הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, והרה"ק מרוזין, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, ז"ע

² הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא בשם הרה"ק מרוזין ז"ע

³ הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע. ונעור, כי ספר שמחבדו למד תורה במסירות נפש מביא ללמדיו קדושה - כ"ק רבי מאיר אבותצירא זצוק"ל.

⁴ כי הוה"ק מרומם את אלו שזכו לנשמה ואינו שכיח, משא"כ אוהחה"ק מרומם ומשפיע גם על מי שיש לו רק רוח ונפש, וזה יש לכל אחד גם היום. - הרה"ק משטפינשט ז"ע. [ועוד, כי כאשר האדם חוטא מסתלקת ממנו הנשמה, ואיך יזכר אותה באמירת זוה"ק, על כן צריך ללמוד אור החיים הקדוש, כי הוא מזכך את הנפש והרוח, וממילא יכולה הנשמה לשוב. - הרה"ק מרוזין ז"ע [לחתנו הרה"צ רבי דוד הלפרין זצ"ל].

⁵ הרה"ק מהר"י מבולזא ז"ע: בזמנים הקודמים היה יכול האדם להשלים עצמו בלימוד ספר זוה"ק, משנתמעטו הדורות השלימו עצמם בספר חובת הלבבות, משנתמעטו הדורות עוד יותר, השלימו עצמם בספר ראשית חכמה, ובדורנו אנו... (כנ"ל)

⁶ הרה"ק רבי משה מקוברין ז"ע - אף כי לא ידע מה היא אמר' (אמרות משה)

⁷ הרה"ק בעל יסוד העבודה ז"ע

⁸ הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע - ועי"ז יכולים ללמוד את התורה הקדושה

⁹ רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

¹⁰ הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין ז"ע

¹¹ הרה"ק בעל וחי יוסף ז"ע - זא"כ כל מי שמסייע שיוכלו להבין בניקל דברי קדשו הרי זה בכלל מזכה הרבים עכ"ל

¹² הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, והרה"ק בעל יסוד העבודה, והרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא, ז"ע

¹³ הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין ז"ע אמר שזה רפואה למחלות של ימינו.

¹⁴ הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע

¹⁵ עוד יוסף חי בשם צדיקי עולם

רבינו הקדוש אור החיים, אמר עליו מרן הבעש"ט שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקב"ה, ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מיורדי המרכבה וגילוי נשמות ומדריגות רוח הקודש אמת¹⁶. 'זוכה לזכך עצמו שיהיה כולו טוב בלתי אחיזת הרע כלל... וזכה לשמוע מעמד הר סיני קול גדול ולא יסף¹⁷.

זאני הצעיר זכיתי והייתי בישיבת הרמה, ועיני ראו גדולת תורתו, עוקר הרי הרים, וקדושתו הפלא ופלא, ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר... וחיבר חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תואר, וחכמתו ניכרת מספריו אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחבו לבו וחורפתו הפלא ופלא, וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני העוה"ז, ורבו עזוז גוראותיו¹⁸.

זרכו ללמוד תורה לשמה באור מופלא בדביקות האור, הן בנגלות התורה הן בגסתרות לא יהיה מגמתו אלא דביקות ואהבה והארה נפלאה, וזהו שנאמר עליו יפה כלבנה¹⁹. למד בכ"ד קישוטי כלה, והיה עמוד התורה²⁰.

סיפרו לי מזה האיש פלאי פלאות, והיה חסיד גדול, חריף ובקי בנגלה ובנסתר, והיו כל חכמי ישראל לפניו כקוף בפני אדם, וסיפרו שבבחא גוזמא, היה הרבה קדישא ופרישא²¹.

אין קץ לחכמתו וחסידותו, ואין איש יוכל לעמוד קרוב לישיבתו, כי אש סביבו, ועבודתו בהצנע, ועולם הזה כאין לפניו, ומה שיכולתי לידע מקדושתו הוא דבר אחד כי על הטלת מים לבד טובל י"ב טבילות²².

נשמתו היתה נשמת רבי משה קורדובירו ז"ע שהייתה נשמת רבי עקיבא²³, [ו"א כי נשמת האלקי הקדוש הגאון מוהר"ר רבי חיים בן עטר היתה תלויה בשורש נשמת רבי חיים ויטאל, (ששרשו היה יקר מאד, משרוש הקרוב אל נשמת רבי עקיבא, כולל מהרבה נשמות צדיקים וחסידים, ובשורש זה תלויה הגאולה - כמו ששיבח מרן האלקי האר"י את נשמת וחי'ו), וגם עליו הרבה שבוים מרן הבעש"ט, אבל לא מזה השורש של ר' עקיבא²⁴].

¹⁶ לשון הרה"ק מקאמאנא ז"ע בספרו נתיב מצותיך

¹⁷ לשון הרה"ק מקאמאנא ז"ע בספרו היכל הברכה

¹⁸ ודיק הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא ז"ע כי לא כתב זכיתו לחיות תלמידו, אלא זכיתי והייתי בישיבתו, כי אחז שאינו ראוי להימנות כתלמידו...

¹⁹ לשון חיד"א בספרו שם הגדולים

²⁰ זוהר חי להרה"ק מקאמאנא ז"ע

²¹ הרה"ק בעל התניא ז"ע

²² הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע

²³ לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב ז"ע

²⁴ לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב ז"ע

²⁵ הרה"ק רבי לייב שרה"ס ז"ע

²⁶ מגילת סתרים להרה"ק מקאמאנא ז"ע

עולמות

מרכזי ותכניות לימוד בעיון

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

הכוונה ללימוד יומי

שיעורים בנושאים אקטואליים

סוגיות נבחרות בש"ס

הלכה למעשה

על סדר השלחן ערוך

שיעורים בפרשת שבוע

פרקי מחשבה ומוסר

לסיוע בהקמת שיעורים חדשים

ולקבלת דפי עזר להכנת השיעורים

לתרומות ולהנצחות

ניתן לפנות:

03-6701171

info@olamot.net

עולמות

שיעורי תורה והלכה
בסוגיות אקטואליות

פרטים נוספים באתר:

www.olamot.net

• קרני שומרון • ראשון לציון • רמלה • רעננה • שעלבים • תל אביב • בתי ספר • ישיבות תיכוניות • מכינות קדם צבאיות • בסיסי צה"ל • ברלין • ונצואלה • ושינגטון • יוהנסבורג • לונדון • לוס אנג'לס • לייקווד • מקסיקו • ניו יורק • ניו ג'רזי • פריז • שיקגו • ציריך

אלון מורה • אלעד • בית שמש • בני ברק • באר שבע • בית א-ל • גבעת שמואל • גני תקווה • דימונה • חדרה • חיפה • טלו סטון • יקנעם • ירושלים • כפר סבא • מודיעין • מורשת • מעלה אדומים • מעגלים • נצרת • נתניה • עינב • פסגות • פתח תקווה • צורן